

However, there are a lot of works dedicated to the various aspects of advertising, in our view, they are not full enough, and they have to be more systematic.

At the end of the twentieth century from small business agencies and individuals advertising has become a global industry where every day thousands of workers employed. Advertising has become an integral part of the global economy, being one of the key aspects of markets. At the same time, advertising is an inexhaustible source of emergence of new creative ideas. It is presented as an integral part of human life. Moreover, advertising highlighted in research and education and subject taught in universities. For example, in the U.S. advertising business courses are taught in more than a hundred high schools and some of them have the right to confer degrees.

In this article, we would like to emphasize that the development of advertising goes back to primitive times, when there was a division of labor, and became necessary to exchange items. We had interest about advantages and disadvantages of the object. With the development of mankind, forms the structure of society and ownership advertising changed itself, its methods of display types. In feudal society, there is an equivalent exchange of goods – money, and the trade is presented as an intermediary between the seller and buyer, the effect of which becomes profit. Then, in the middle XVIII century became to develop market relations. A large number of products demanded more information about the products, their properties cause rapid development of advertising. It is clear that word of oral advertising and minor announcements and signage becomes insufficient, therefore, to advertise products or services are beginning to distribute the printed posters and flyers to use print media – newspapers and magazines. In the XIX century started their work advertising agencies that provided specific company or advertising publications.

With the development of science and technology appeared a new ways of conveying information, such as radio, television, the Internet. Any mass media begin to distribute advertising. Thus, to draw conclusions about modern advertising too early, but it should be noted that it is guided by interpretive and communicative space. Today's commercials are among a number of other visual displays, but need something bigger, more meaningful, more creative and more expressive. They should immediately impress, thereby paying attention of potential consumers.

Keywords: history of advertising, advertising, vectors of advertising, historical conditions, development of advertising

УДК 008:395

Михалюк Оксана Іллівна
здобувач

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЦЕРЕМОНІАЛУ КОРОНАЦІЇ У РЕЧІ ПОСПОЛИТІЙ ЯК СКЛАДОВА КУЛЬТУРИ ЕПОХИ БАРОКО

Статтю присвячено специфіці проведення церемоніалів коронації у Речі Посполитій (друга половина XVI – перша половина XVII століття), що віддзеркалює традиції західноєвропейського рицарства у симбіозі з виявами світського етикету епохи Бароко. Розглядається певна театралізація дійства, спочатку неписаний, а потім "писаний" протокол двох обрядів – 1574 р. короля Генріха, запрошеного на царювання з Франції (протримався на троні трохи більше року), а згодом, після смерті його наступника Стефана Баторія 1587 р., короля Сигізмунда III Августа.

Ключові слова: світська культура, епоха Бароко, Річ Посполита, церемоніал, протокол, етикет, коронація.

Останнім часом зростає інтерес до духовних потреб людей, що проживали на території наших етнічних земель у минулих століттях. Одним із важливих аспектів розвитку суспільства доби Речі Посполитої були церемоніали – розпорядки, встановлені для проведення церемоній та обрядів. Термін церемоніал (лат. *saerimonialis* – обрядовий, культовий, від лат. *saerimonia* – святість, шанування, благоговіння, культовий обряд) [6] виник у розумінні прийнятої послідовності дій під час урочистої відправи. Також церемоніал стосується порядку проведення церковних та світських церемоній. Зокрема, у католицькій церкві, де заводили спеціальні книги, які містили детальні вказівки з церемоніалу єпископських богослужінь, що здійснюються єпископом або його стосуються. Церемонія – це обряд, урочиста процедура ритуального значення, яка відбувається з особливої нагоди [7].

На сьогодні найбільш частими приводами проведення світських церемоній є: родини, заручини, весілля; завершення освіти, досягнення повноліття, посвячення (у духовний сан тощо), інавгурації, присяги (стосуються призначення на відповідальну посаду, існують у військових, медиків, держслужбовців тощо). До церемоній також відносять урочисті підписання початку й завершення важливих міжнародних проектів, нагородження державними та іншими преміями, вшанування у зв'язку з завершенням кар'єрного шляху або досягнення певних вершин у культурі, науці, мистецтві. Окремо виділяють церковні церемонії (обрізання, хрещення, причастя, жертвопринесення, вінчання, відспівування, поховання тощо).

Церемонії можуть мати театралізовані або наративні форми: у вигляді вистав, ходи, покладання рук, вручення символів [5]. Їх результатом (наслідком) зазвичай є прийняття присяги, клятви, набуття інсигній влади або досягнень (наприклад, спортивних), оголошення про здійснення далекоглядних намірів або початок важливої події.

Церемонія може бути присвячена ініціації. "Ініціація (лат. *initiatio* – здійснення таїнства, посвята) – ритуальний обряд посвячення, залучення до певного кола однодумців чи людей з специфічними здібностями. Відмінною особливістю ініціації є сильне релігійне переживання посвячуваного [2].

Церемоніал з приводу проведення спеціального обряду, це, по суті, організаційно-протокольний порядок цього дійства [4].

У зв'язку з низкою прогалин у царині світської культури України доби ренесансу-маньєризму-бароко слід більше уваги звертати на історичні документи, що проливають світло на дійсний стан речей. А вже сьогодні, коли починається формування нової еліти суспільства, від якої залежить сприйняття українців на міжнародному рівні, питання традицій, певних власних порядків проведення окремих процедур, інтегрованих у єдиний європейський соціокультурний простір, набуває особливої ваги.

Для висвітлення означеного кола питань взято до уваги документальне джерело хроніста О. Гваньїні "Хроніки європейської Сарматії", що віддзеркалює реальний хід подій кінця XVI – початку XVII ст. Військовий топограф й інженер, власник виробництва скла, торговець і дипломат, він потрапив з Італії до Польщі і виконував особливі доручення щодо зносин з венеціанцями та двором папи римського. О. Гваньїні був особисто присутнім на проголошенні 1569 р. унії Великого князівства Литовського з Кораною Польською, тобто утворенні Речі Посполитої, а далі переказаних подіях, до яких ми звертаємося у перевиданні 2009 р. [1, 7-15].

Мета статті – пролити світло на специфічні ознаки світського етикету у церемоніальному дійстві коронаційних процесів Речі Посполитої кінця XVI століття, дієву участь у яких брали русичі, адже саме в ці часи закладалися підвалини менталітету нації доби староукраїнської культури.

Сама процедура вшанування перед коронацією і відрядження майбутнього монарха до місця проведення обряду у добу Речі Посполитої також ставала церемоніальним дійством. На шляху від Парижу до Польщі, як зазначають хроністи, з Генріхом прощались племінник, матір Катерина, двоюрідний брат по батькові Франциск, князь Алансонський, сестра Маргарита та інші французькі аристократи. Далі монарха аж до самої Польщі супроводжував почт із послом римського папи, єпископом Золотої Гори і вищими світськими особами, де тільки загальна чисельність одних французів сягала понад 600 осіб.

Князі Німецького Рейху виїхали назустріч королю аж до Блямонту, насамперед граф і воєвода Христофор, син Фрідріха, а також інші можновладці. Їх функція полягала у супроводі короля до місць перепочинку (нічлігу) та обідів. З невимовною пишністю Генріха зустрічали єпископ Аргенторський та Гайдельберзький граф Фрідріх. Далі майнський єпископом із 600-ми німецьких шляхтичів, що вважав за честь прийняти короля в себе.

Урочисто вшанував Генріха ландграф Філіп, почт якого вже склав 3000 німецьких представників нобілітету. 2000 кінних озброєних саксонських жовнірів (поліцейських) супроводжували короля по саксонській землі разом із князем Казимиром. У Локревських краях Генріха приймали та поздоровляли посол імператора Максиміліана та 5000 кінних, далі бранденбурзькі маркграфі. Звідти король потрапив до Польщі, де доєднався до жалобного поховання померлого Сигізмунда Августа. Для більшої урочистості у цій церемонії взяв участь посланець Генріха – маршалок Французької землі Альбрехт, граф Радешийський.

Святкувати коронацію наступника почали після поховання небіжчика, намагаючись якнайкраще виявити до нього шану і любов. Кожен присутній одягнув свої найдорожчі речі – шиті золотом та сріблом шати, одяг з різних шовків, розшитий бісером. Кожну годину вельможі перевдягалися за модою у різні пурпурні, темно-сині, блакитні строї з коштовної матерії.

Вулиці до свята помили, стіни, оздоблені шпалерами, й у різний спосіб прикрашені золотом та сріблом, блищали. Вікна були увітні плющем, ялівцем та різними вінцями. Безперестанку стріляли з гармат, мушкетів і різної вогнепальної зброї. Чинили салюти, а з веж, башт і бастіонів тощо пускали феєрверки. Всі виявляли задоволення та радість, люди заповнили весь простір [1, 203-204].

Коронація Генріха, брата французького короля, розтяглася на кілька днів. Його вітала вся Ліга – федерація католицьких міст і люд Речі Посполитої та посланці Ватикану. 18 лютого 1574 р. гнзненський єпископ, перший сенатор, вивів монарху на зустріч 200 озброєних і гарних копійників в угорському одязі на вбраних у дорогоцінну зброю конях. Далі їхав сам сенатор у червоній кареті зі слугами, одягнутими у червоний оксамит. Обабіч нього сиділи два єпископи – Адам Конарський, познанський, і Петро Мешковський, плоцький. Перед трійцею несли коштовний хрест. Далі їхали львівський архієпископ Станіслав Сломовський з кам'янецьким єпископом в оточенні гарно вбраних вершників. За ними – краківський єпископ Францішек Красінський, перед яким тягнувся ланцюг з 200 кіннотників у італійському одязі, вбраних у блакитний шовк. (Принагідно слід зауважити, що львівський архієпископ їхав попереду краківського і багатьох інших). Далі – пишно вдягнені куявський єпископ Станіслав Чарнковський і желмінський єпископом і ленчицьким воєводою. За ними – 200 копійників, вбраних на гусарський лад, у розшитому золотом і сріблом одязі, із краківським каштеляном.

Потім з великою повагою виступали воєводи. Першими з них були краківський та сандомирський генеральні капітани, що вели 300 мужів, одягнених у золото й срібло на кшталт п'ятигорців та угорських хорватів. Варто зазначити, що цей "парад" звань, костюмів, почестей і пишних строїв з одного боку був можливий за умов вільних фінансів та економічної спроможності країни, з іншого – тільки у добу бароко з його любов'ю до театральних сцен і постановок, "перевдягань" і видовищ.

Далі дійство продовжували сандомирський воєвода з братом, хорунжим коронним із 200-ми кінних гусарів, озброєних для параду, що "блищали від золота та срібла" [1, 204-205]. За ними – осве-нцімський та бжезінський каштеляни у коштовних одязі й убранстві. Потім – каліський воєвода вів свої полки угорським строєм під дорогими клейнодами. Після йшов серадзький воєвода Альбрехт Ласький з 400-ми вишикуваними гусарами, вбраними по-перськи. Одяг коней надзвичайно пасував до вбрання вершників, що отримало схвалення суспільної думки. Згодом – подільський воєвода із 150 кіннотниками.

За ними – найголовніші литовські та руські пани з ескортами, вбраними з великий кошт по-бойовому. Очолював їх почт віленський воєвода, сенатор Миколай Юрій Радзивілл з гречним та пишним рицарством із добірної молоді. При ньому був святково вбраний троцький каштелян на коні. Потім – жмудський генеральний староста Ян Ходкевич. Далі – підскарбій ВКЛ, земський і мінський каштелян з гарним кінним ескортом. За ними – Миколай Криштоф Радзивілл з ескортом, спорядженим по-італійськи. Завершували ходу найвельможних панів пан гетьман польний, крайчий, стольник, підсто-лій, підчаший з ескортами, вбраними в кого по-італійськи, по-угорськи, по-гусарськи.

Вся ця знать, за свідченням О. Гваньїні, демонструвала не лише рицарські традиції й одяг, а й звичаї. Пани, князі, графи з'їхалися звідусіль на добірнійший бенкет. Навіть "сам київський воєвода князь Острозький" з двома синами, з-поміж яких один був вбраний по-італійськи, а другий – по-козацьки, при-єдналися в дорозі до коронного рицарства [1, 205]. Потім йшов брацлавський воєвода з 200-ма добірни-ми волинцями, вбраних за великий кошт і оздоблених по-козацьки, з луками і сагайдаками. Далі – кульмський, мальборський і поморський єпископи у коштовному німецькому вбранні. Згодом – також прус Дульський з 36-ма кінними озброєними гусарами, вбраними у золочені шоломи-прилбиці (тип сере-дньовічного напівсферичного за формою довгого західно- та середньоазійського шолому із забралом, що доходив до перенісся, й мав напіввірзи для очей, хоча в цілому повністю закривав обличчя). Крім інших, у церемонії брали участь два Яни, граф з Тенчина та граф Войницький, Анджей, белзький каште-лян з 250-ма кінними копійниками, вбраних по-гусарськи, із щитами й рушницями. Не поступалися їм жовніри Гербуртів у шатах і убранстві та кам'янецький каштелян й завихостовський із 150-ма представ-никами досвідченого кінного війська; каштеляни бецький та радомський з вояками.

Після них виступав граф з Тарнова Станіслав, цехановський каштелян з 200-ми вояками під дорогими, вигаптуваними золотом та сріблом корогвами, зі списками та щитами. З ними везли дві май-стерно виготовлені дорогі гармати. Парадну процесію замикали інші каштеляни, а також великий кан-цлер коронний з великим підскарбієм Єронімом Бужинським з прегарно спорядженим військом. Далі – Анджей Опалінський з ескортом з 75 шляхтичів, добре озброєних по-італійськи. Колону завершували каштеляни, старости міст і замку короля зі свитами та вояками. Серед них – люблінський воєвода Ма-цейовський із сином та внуками презентував новому королю 200 кіннотників із щитами й величезними угорськими прапорцями.

Виводили свої оздоблені полки також Реї, які на кшталт лебедів на коронованому щиті на своїх грудях мають білі лілії, ніби білих орлів. Кінні шляхетські війська із Замойськими, Кам'янецькими, гнез-денським каштеляном з сином та ін. заповнили все середмістя з трьох боків. Деякі з покоєвих ложни-чих померлого короля були з пишним почтом, вбраним по-італійськи, по-гусарськи з магерками (шапками), у сріблї-золоті, шатах, обладунках.

Після сенаторських та шляхетських полків йшли міщани, простолюди, 120 кіннотників в одязі ні-мецьких рейтарів, 400 піших воїнів у барвистій одежі. За ними – чехи різних земель з прекрасними ко-рогвами. Насамкінець – французький король з рицарством, великим почтом із вашконами (стрільцями). При ньому – велика кількість поляків. Всі почали триумфувати, стріляти з гаківниць зам-кових й міських та гармат, мушкетів.

Як бачимо, одяг вельмож був представлений у свій "палітрі" смаків, моди, протоколу: італійсь-кий, угорський, перський, гусарський (цебто угорського, польського, російського зразків), козацький, на кшталт п'ятигорців та угорських хорватів, німецький, німецьких рейтарів. Тобто вбрання відображало полікультурний склад населення, розмаїтий за етнічними ознаками [8].

Плоцький єпископ Мишковський вдячною та поважною промовою привітав короля від імені всіх сенаторів. Бібрак від імені короля гречно на все відповів. Далі казимирські, краківські та клепарські міщани "з покірною ввічливістю" бажали королю довгого життя. Він їх вітав навзаєм. Одягнений король був у чорні шовкові шати, підшиті рисячим хутром. При ньому було 40 вашконів, 60 швейцарців з але-бардами, перед якими йшли по два барабанщики й дударі в якості сторожи, вбрані у шовкові зелено-жовті шати. За протоколом на першому місці біля короля були князі Неверські й Дюмененські, марк-графи ельблонзькі, герцоґ де Гіз, інші впливові французи, зокрема, дворяни [1, 206-207].

Позаду йшла група барабанщиків, дударів та трубачів. Перед замковою брамою до свята спо-рудили триумфальну арку, оздоблена шпалерами, біля яких сурмили, барабанили й дудили музики. На верху її вежі був зображений білий орел, майстерно і делікатно зроблений, з намальованими на гру-дях білими ліліями. Його машинерія дозволяла стріпувати крилами, нахиляти голову, виявляючи "ра-дість" до тріумфу короля. Перед прощанням з королем, якого проводжав папський легат, залпували всі гармати, а з замкових бастіонів вистрілили вогняними блискавками. Проте через вже за кілька мі-сяців, у червні, Генрік, після смерті брата, французького короля у супроводі двох осіб покинув Краків. Наступні два роки правитель не з'являвся у Польщі, обіцяючи приїхати назад. [1, 208-210].

12 травня 1575 р. сплив термін, наданий королю через вмовляння послів, для повернення. Оскільки польська корона була у небезпеці, запросили на трон імператора Максиміліана, котрий через своїх послів склав присягу. Проте королем через затримку першого став семигородський воєвода Стефан Баторій [1, 222].

По смерті Стефана Баторія 1587 р. був обраний королем Сигізмунд III Август, син шведського короля Яна та польської королівни Катерини, дочки Сигізмунда I. З цього часу коронація отримує писемний протокол ("спосіб і порядок <...> згідно зі стародавнім звичаєм" "церемонії традиційного святоблывого обряду" [1, 253]). Було прописано, що на тайство сходяться єпископи, абати, інфулати (католицькі священики, що за особливо ревне служіння одержали як нагороду право носити під час богослужіння інфулу – митру), коронні рада й сенат, інші дигнітарії (лат. *Dignitarius* от *dignitas* – достоинство, у Польщі чиновники, що мали титули: великий, надвірний, польний (тобто польовий); початково придворні чини; надалі – сановники краю, одні – дійсні, другі – титулярні; останні не мали права засідати у сенаті) й духовний і світський уряд.

Обраний король має пройти сповідь, милостиню, покуту, Причастя за день до своєї коронації, котра відбувається у недільний день. Другого дня його має благословити все церемоніально вдягнуте духовенство у костелі св. Станіслава за певним порядком. Акт повинні спостерігати сенатори і коронна шляхта.

Далі весь почт має йти до королівського палацу, куди з процесії задля проведення короля на місце його коронації до кафедрального костелу заходять тільки єпископи й архієпископи. Короля великий маршалок коронний або найвища духовна особа, вбрана у сульцяти (*sulciaty*), рукавиці, підризник (*albę*), стихар (*dalmatikę*), пелерину (*карę*) та інше церемоніальне вбрання єпископа ставить поміж еліти і кропить свяченою водою, виголошуючи молитву (*colletę*): "Боже, покровитель смиренних, Утішителю, зішли Святого Духа на цього смиренного раба твого Сигізмунда, щоб через нього ми віру відчули Твою помічну присутність у нас".

Звідти вищі духовні особи проводили короля до костелу, причому один, тримаючи за ліву руку, другий – за праву. Попереду короля один сенатор ніс корону, другий скіпетр, третій – золоте яблуко, четвертий – оголений меч. Потім йшло духовенство з хрестом, згодом – князі й графи, найвищі чини держави своїм порядком. Прийшовши до костелу, клейноди королівської влади, котрі несли сенатори, склали у вівтарі. Після виголошення всіх промов, орацій і молитов архієпископа і єпископів, король сідав на трон.

Там він відповідав на три питання перед присягою, зміст яких заключався у готовності бути оборонцем й опікуном своїх підданих, стояти за справедливість і шанувати католицьку церкву. Далі він присягав народу, ставши на коліна перед архієпископом і знявши шапку, потім клав обидві руки на Євангеліє з проханням допомоги цьому Господа Бога [1, 253-255]. Після молитов і помазання, побажання правити чотирма сторонами світу, королю, який стояв на колінах, архієпископ подавав меча, що символізувало перемогу із вірою, і одягав корону. В ліву руку монарху давали золоте яблуко – символ земної кулі, а в праву – скіпетр, цебто королівське берло як жезл чесноти дому Ізраїлевого. При оферті король клав хліб та вино на вівтар і цілував святиню "Расет" (?), приймаючи Найсвятіші Дари [1, 256-260].

На другий день монарху на троні, що стояв на ринку головного міста перед ратушею, присягали піддані з усіх підлеглих територій [1, 261]. Це дійство ставало поштовхом до культурно-духовного та історичного підйому духу нації [3].

Отже, виходячи з особливостей етапів церемоніалів коронацій королів Речі Посполитої кінця XVI століття, варто відзначити кілька аспектів їх специфіки.

1. На той час вже була складена певна ієрархічна послідовність значення окремих земель для корони, відповідно до якої вишикувались представники окремих етнокультурних регіонів. Судячи з того, що архієпископ львівський передував краківському, бралися до уваги культурне багатство та духовна репутація чільників і душ-пастирів окремих земель.

2. Перший обряд проходив більш помпезно, урочисто, театральнo, і менш організовано, цебто продумано щодо самого дійства посвячення – акту, що набував державної ваги. Друга коронація була влаштована за вже "прописаним", тобто регламентованим порядком церемоніалу, де навіть молитви і їх зміст, послідовність були обумовленими.

3. В окреслених дійствах світської культури доби пізнього ренесансу – маньєризму – раннього бароко важливу роль відігравали державні діячі – церемоніймейстери, зокрема, крайчий, стольник, підстолій, підчаший з ескортами, вбраними по-італійськи, по-угорськи, по-гусарськи.

4. Одяг у коронаційних ініціаціях демонстрував не лише етнічну приналежність, а й деякі світоглядні переконання, ментальні вісі, релігійні і духовні пріоритети, служіння певним ідеалам, і не був лише даниною моді чи смаків. Так, "сам київський воєвода князь Острозький", за свідченням самовидця-історіографа О. Гваньїні, з двома синами, з-поміж яких один був вбраний по-італійськи, а другий – по-козацьки, приєдналися в дорозі до коронного рицарства. Враховуючи, що державною мовою староукраїнської культури XVI–XVII ст. була латинь, на якій спілкувалися з європейським співтовариством, а не польська чи будь-яка інша, у даному випадку строї першого сина демонстрували наближення до одної гілки європейської культури, пов'язаної з античністю і релігією католицького обряду. Другою державною мовою територій Русі-України (навіть у складі інших корон) була мова "домашня", релігій-

но-побутова – старо- або церковнослов'янська, реверсом якої було віддзеркалення у так званому "козацькому" одязі, цебто русько-сарматському.

5. Триумфальну ходу складали вельможі, рицарі і духівники, одяг яких був представлений у всій "палітрі" смаків, моди, протоколу. Занотований італійський, угорський, перський, гусарський (цебто угорського, польського, російського зразків), козацький, на кшталт п'ятигорців та угорських хорватів, німецький, німецьких рейтарів. Відповідно вбрання у цей час відображало свідоме волевиявлення, можливість подорожувати і всотувувати манеру одягатися інших держав, знання і долучення до європейських культур та їх спадку.

Перспективи подальших досліджень слід пов'язувати з вивченням інших документальних джерел, що розкриватимуть церемоніал світських обрядів з елементами здійснення таїнств русичів-українців доби Середньовіччя – раннього Нового часу.

Література

1. Гваньїні О. Хроніка європейської Сарматії / упор. та перекл. з польськ. О. Ю. Мицика. – 2-ге вид., допрац. / Гваньїні О. – К. : Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2009. – 1005 с. : іл.
2. Ініціація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Нариси з історії української дипломатії / О. І. Галенко, Є. Є. Камінський, М. В. Кірсенко та ін. / під ред. В. А. Смоля. – К. : Видавничий дім "Альтернативи", 2001. – 736 с.
4. Словарь иностранных слов. – Изд. 19-е, стереотипн. – М. : Русск. яз., 1990. – 624 с.
5. Словник церковно-обрядової термінології. – Львів : Монастир монахів студійського уставу ; Видавничий дім "Свічадо", 2001. – 156 с.
6. Сучасний словник іншомовних слів / укладачі О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. – К. : Довіра, 2006. – С. 277.
7. Церемонія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
8. Шейко В. М. Історія української культури: навч. посіб. / В. М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. – 5-те вид., стер. – К. : Знання, 2013. – 271 с.

References

1. Hvanani O. Khronika yevropeiskoi Sarmatii / upor. ta perek. z polsk. O. Yu. Mytsyka. – 2-he vyd., dooprats. / Hvanani O. – K. : Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia", 2009. – 1005 s. : il.
2. Initsiatsiia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Narysy z istorii ukrainskoi dyplomatii / O. I. Halenko, Ye. Ye. Kaminskyi, M. V. Kirsenko ta in. / pid red. V. A. Smoliiia. – K. : Vydavnychiy dim "Alternatyvy", 2001. – 736 s.
4. Словарь иностранных слов. – Изд. 19-е, стереотипн. – М. : Русск. яз., 1990. – 624 с.
5. Slovyk tserkovno-obriadovoi terminolohii. – Lviv : Monastyr monakhiv studiiskoho ustavu ; Vydavnychiy dim "Svichado", 2001. – 156 s.
6. Suchasnyi slovyk inshomovnykh sliv / ukladachi O. I. Skopnenko, T. V. Tsymbaliuk. – K. : Dovira, 2006. – S. 277.
7. Tseremoniia [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
8. Sheiko V. M. Istorika ukrainskoi kultury: navch. posib. / V. M. Sheiko, V. Ya. Bilotserkivskiy. – 5-te vyd., ster. – K. : Znannia, 2013. – 271 s.

Михалюк О. И.

Особенности проведения церемониала коронации в Речи Посполитой как составляющая культуры эпохи Барокко

Статья посвящена специфике проведения церемониалов коронации в Речи Посполитой (вторая половина XVI – первая половина XVII столетия), что отражает традиции западноевропейского рыцарства в симбиозе с проявлениями светского этикета эпохи Барокко. Рассматривается определенная театрализация действия, сначала неписанный, а после "писанный" протокол двух обрядов – 1574 г. короля Генриха, приглашенного на царствование из Франции (продержался на троне немногим более года), а со временем, после смерти его преемника Стефана Батория в 1587 г., короля Сигизмунда III Августа.

Ключевые слова: светская культура, эпоха Барокко, Речь Посполитая, церемониал, протокол, этикет, коронация.

Mykhaluk O.

The Features of the Coronation Ceremonies in the Rzeczpospolita as Part of the Culture of the Baroque Era

The interest in the spiritual needs of people living in the area of our ethnic land of past centuries has grown recently. One of the important aspects of the society development of the period of the Rzeczpospolita were ceremonies – some regulations established for ceremonies and rituals. The term 'ceremony' (from Latin caerimonia – ceremonial, ritual, from Latin caerimonia – holiness, respect, reverence, worship) [6] appeared in the accepted sense of the sequence of actions during the solemn celebration of a special occasion. The ceremonial also applies to the procedure of religious and secular ceremonies.

At present the most common reasons of carrying out secular ceremonies are birthday celebrations, engagement, wedding, graduating of education, getting of majority, dedication (in clericals, etc.), inauguration, swearing (relating to appointment to a position of boss what is popular among the military men, doctors, state employees, etc.). Ceremonies also include the ceremonial signing of beginning and end of important international projects, awarding with the state and other prizes, commemorations on the occasion of the completion of career or reaching certain success in culture, science and art. Religious ceremonies are defined separately (circumcision, baptism, sacrament, sacrifice, wedding, funeral, burial, etc.).

Because of a number of gaps in the field of the secular culture of Ukraine in the period of Renaissance-Mannerism-Baroque one should pay more attention to historical documents that shed light on the true state of affairs. For, nowadays when the formation of a new elite of the society is starting, the elite who determines the perception of the Ukrainians at the international level, the question of traditions, their specific regulations for individual procedures which are integrated into a united European socio-cultural space, is particularly important.

For covering the range of issues, the documented source of the chronicler A. Hvanyini "The Chronicles of European Sarmatia" is taken into account, which reflects the actual course of events at the end of XVI – early XVIIIth century. The military topographer and engineer, the owner of manufacture of glass, merchant and diplomat, he came to Poland from Italy and served the special assignments according to intercourse with the Venetians and the Pope's court. A. Hvanyini himself was present at the proclamation of the Union of the Grand Duchy of Lithuania with the Polish Crown in 1569, i.e. the formation of the Rzeczpospolita, and then the mentioned events to which we turn in the second edition in 2009 [1, 7-15].

Based on the characteristics of stages of coronations ceremonies of the Rzeczpospolita at the end of the XVIth century, it is worth noting some aspects of their specificity.

1. At that time a certain hierarchical sequence of values of certain lands to the Crown was composed, and according to its reference, the members of certain ethnic and cultural regions were lined. Judging from the fact that the Archbishop of Lviv preceded the Krakow Archbishop, the cultural wealth and spiritual reputation of their leaders and religious pastors of some lands was taken into account.

2. The first coronation passed more grandiosely, solemnly, theatrical, and less organized, that is, everything was thought about the action of the dedication – the act which gained the national importance. The second coronation was held for already "written" i.e. the formalized procedure ceremony where the prayers and even their content and sequence were determined.

3. At some popular actions of secular culture of the late Renaissance – Mannerism – early Baroque the important role was played by statesmen – master of ceremonies, including kraychyy (a person who is responsible for the quality of meals on the king's table), stolnyk (a person who serves the dishes), pidstoliy (a stolnyk's assistant), podchashie (a person who is responsible for drinks and whose duty is to taste drinks before giving to a king (a knight) with the people of escorts dressed in Italian, Hungarian, Hussar clothes.

4. The clothing in the coronation initiations demonstrated not only ethnicity, but also some ideological beliefs, mental axis, religious and spiritual priorities, serving to certain ideals, and was not just a tribute to fashion or taste. So, "the Kyiv governor, the Prince of Ostrog, himself" according to the historian A. Hvanyini, with two sons, among which one was dressed in Italian, and the second – in Cossack joined to the crown knights on the road. Taking into account that the official language of the Old Ukrainian culture of the XVIth and XVIIth centuries was Latin, which was the language of communication with the European community, not Polish or any other, in this case the costumes of the first son showed approximation to one branch of European culture associated with antiquity and religion Catholic rite. The second official language of Rus'-Ukraine areas (even in other crowns) was "home", religious everyday language, – the Old Slavic or the Church Slavic, which were reflected in the so-called "Cossack" clothes, namely Rus-Sarmatian.

5. The triumphal march was consisted of nobles, knights and confessor, whose clothing was introduced to all "palette" of tastes, fashion, protocol. The Italian, Hungarian, Persian, Hussar (the Hungarian, Polish, Russian sample) Cossack, like P'yatyhortsivs and Hungarian Croatsians, German, German Cavalryman were noted. At that time the clothing reflected the conscious willingness, the ability to travel and absorb the manner of international dressing, knowledge and introduction to European culture and heritage.

Key words: secular culture, the Baroque Era, the Rzeczpospolita, ceremonial, protocol, etiquette, coronation.

УДК 008.130.1

Пилявець Людмила Степанівна
здобувач

МЕНТАЛЬНО-ДУХОВНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВНІ ІДЕНТИТЕТИ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті досліджуються основні аспекти соціокультурних змін, викликані глобалізаційними процесами на сучасному етапі її розвитку. Особлива увага приділена проблемам самовизначення людини, опосередкованим духовними, ментально-ціннісними, етнонаціональними трансформаціями, які впливають на процеси ідентифікації та самоідентифікації. Наголошується на необхідності формування основ толерантності, поважливого ставлення до інших культур за умови збереження власної етнонаціональної ідентичності та культурної специфічності.

Ключові слова: глобалізація, культура, ідентифікація, самоідентичність, ментально-духовні цінності.

Як відомо, глобалізація породжує широке коло проблем, пов'язаних з різними сферами суспільного життя. Останнє й спонукає дослідників не лише знову і знову звертатися до її аналізу, а й почастіше відмовлятися від традиційного розгляду проблем глобалізації, акцентуючи увагу насамперед на проблемах людини, її ідентифікації та самоідентичності, трансформації яких, власне, і викликали до життя ті процеси, які сьогодні прийнято називати глобалізаційними. Саме людина (насамперед зміни в її духовно-ментальних цінностях, когнітивній сфері, що становлять ядро диспозицій (атитюдів) її пове-